

**ИНТЕРВЮ С ПРОФ. Д.И.Н. ОЛЕГ ПЛЕНКОВ –
ПРЕПОДАВАТЕЛ ПО НОВА И НАЙ-НОВА ИСТОРИЯ
В САНКТ-ПЕТЕРБУРГСКИЯ ДЪРЖАВЕН УНИВЕРСИТЕТ**

- *Проф. Пленков, какво е положението на фронта когато в Крим се провежда Ялтенската конференция?*
- Войната е вървяла към своя край и е ставало дума как да бъде решена съдбата на Източна Европа, съдбата на Германия, и при какви условия Съветският съюз ще влезе във войната в Далечния изток. За Рузвелт най-главното е неговата рожба – ООН, Организацията на обединените нации. И вторият момент, който го е занимавал, това е войната с Япония, защото при щурма на японския остров Окинава загубите са толкова ужасни, че американците са искали само едно – как да уговорят Сталин да влезе във войната. Тези рамки поставят много твърди условия и по принцип те са били толкова значими, че в края на краищата, за да постигнат политическите си цели съюзниците се отказали от принципите, заложили в Атлантическата харта, която подписват през август 1941 година.

- *Каква е ситуацията на Източния фронт в Европа?*
- Към този момент вече е факт голямата победа на Червената армия в операция „Багратион“. В края на годината нашите войски са били край Варшава и са се готвили за последния скок към Берлин. Това поражение на групата армии „Център“ в резултат на операция „Багратион“ е най-голямото поражение на немската армия въобще.

- *Каква е логиката в преговорните позиции на съветската делегация в Ялта?*
- Логиката на Сталин е била простичка. Още по време на войната един югославски комунист – Милован Джилас, в разговор със Сталин чува една знаменита фраза, която на практика обяснява всичко. Още през 1943 година Сталин казва, че всеки ще установява пределите на своето влияние в рамките на тези граници докъдето стигне неговата армия. Затова и най-западните граници на придвижването на Червената армия стават и границите на бъдещия социалистически лагер. Сталин е виждал това още през 1943 година. Затова най-същественото се оказват установяването на контрол и урегулирането на всички процеси, които стават в нашата зона на влияние. За това свидетелства и този позорен документ или, както го наричат - „циничен“ документ, когато по време на преговорите в Москва половин година преди Ялта, Чърчил побутва към Сталин хартийка, на която е записан балансът на силите – Румъния 90:10 (в полза на СССР – бел. ред); Гърция – 10:90, тоест, обратното – в полза на Запада; Югославия - 50:50; Унгария - 50:50; България 75:25. Малко по-късно Идън и Молотов поправят тази цифра на 80 : 20. Навярно, това е най-циничният сговор - когато Сталин и Чърчил са се договорили по същество за разделянето на Европа, без да искат мнението на тези хора, на тези европейци, за които ставало дума. Сталин се придържа към това, както изглежда, немислимо споразумение и не си мръдва пръста когато в Гърция избухва въстанието на комунистите. Тоест, по същество той „дава“ Гърция и разчита на това, че и Западът ще има същото поведение спрямо Източна Европа. Той е имал такава, чисто имперска логика... как да кажа, в стила на Наполеон или на Бисмарк. Тоест, ставало е дума само за сила и за никакви морални принципи. Те са били оставени настрана. Обикновено смятат Втората световна война за война между доброто и злото. Мисля, че това е погрешно и просто става дума за това да не бъде допуснато нацистите да завладеят цяла Европа, и съответно Япония (да не завладее – бел.ред.) Югоизточна Азия. И съответно, това е било силово решение на политически проблеми. Затова и Атлантическата харта рухва. В този смисъл, аз през цялото време си спомням думите на Ницше, който казва, че човек, когато гледа в бездната не бива да забравя, че и бездната го гледа. Тоест, когато по същество ставаш на една почва с

нацистите, Европа и Америка също биват въввлечени в тази игра, от която има само един изход ... Разбира се, морално за нас е тежко да признаем, че всъщност войната не е била противостояние на доброто срещу злото, а обикновено решение на геополитически проблеми.

- *Какви са приетите решения от гледна точка на Съветския съюз?*
- По същество Сталин е надхитрил Запада. Неговите илюзии по отношение на сталинизма водят до сериозно морално поражение за Запада, тъй като има отказ от принципите, заложи в Атлантическата харта – правото на нациите на самоопределение, всеобщото разоръжаване после войната – всичко това е наричано... Нашата страна преживява колосален стратегически шок. През 1941 година е дори още по-лошо. И след това съветската логика чак до Брежнев се свежда до това да бъдат установени буферни граници, колкото се може по-далеч на Запад. Когато Хитлер напада нашата страна, той има 3500 танка. Когато Съветският съюз рухва, в страната има повече от 60 000 танка и при това – без да се вземат предвид стратегическите въоръжения. Тоест, мащабите на сигурността, гаранциите за сигурността са огромни! За това си има причини, защо през 1941 година заплахата за съществуването на страната действително е колосална. И съответно, всички наши последващи действия, нашата логика произтича от тази катастрофа.
- *Каква е логиката да бъде създадена ООН? Защо Съветският съюз участва в създаването ѝ?*
- Това е било главното желание на Рузвелт. Това е негова рожба. Мисля, че той измисля и името – Организация на обединените нации. Заради това Рузвелт оставя настрана интересите на Източна Европа. По същество Сталин не губи нищо в бъдеще. Конференцията за ООН, както е известно, започва на 25 април, буквално два месеца по-късно (след конференцията в Ялта – бел. ред.) След края на конференцията Сталин изпраща там Молотов и като цяло изпълнява обещанието си пред Рузвелт. Но всъщност, това е безсмислена организация, която не успява да реши нито един конфликт. Нещо повече, когато през 1950 година избухва войната в Корея, тя се води от името на ООН само защото тогава Сталин от глупост излиза за известно време от ООН. И в този момент е прокарано решението за това, че войната която американците водят в Корея се води от името на ООН срещу заплахата за мира в този район. Мисля, че Сталин не губи нищо от това.
- *В края на краищата, какво е влиянието на Ялта за бъдещето на Европа през следващите десетилетия?*
- Мисля, че от Ялта сега е останала само ООН – това едно. После – границите в Източна Европа с изключение на Югославия. След това – Курилските острови. И след това – отделното съществуване на КНДР и Република Южна Корея. Това е!